

СТАНОВИЩЕ

Относно: представените документи за участие в конкурс за академичната длъжност **доцент** по професионално направление **3.3. Политически науки (Европеистика - странознание на немскоезичните страни с преподаване на немски език - терминология на европейските институции)** за нуждите на катедра Европеистика на ФФ, обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ бр. 20/08.03.2024 г.

От доц. дпн. Мирела Велкова Велева-Ефтимова, член на научното жури, съобразно Заповед № РД-38-170 от 10.4.2024 г.. на Ректора на СУ.

Кандидат: д-р Даниела Дечева

Предоставената справка за съответствие с Минималните национални изисквания към научната и преподавателската дейност на кандидатите за придобиване на научна степен и за заемане на академичните длъжности „Главен асистент“, „Доцент“ и „Професор“, съпроводена от списък на забелязаните цитирани, показва, че тези изисквания са изпълнени.

Представеният хабилизационен труд „Между творчество и миротворчество. Наградата за мир на германското книгоразпространение и културата на паметта в Германия“, ISBN:978-954-07-5828-2, УИ "Св. Климент Охридски", София 2023 г. притежава висока академична стойност, което се отразява в три съществени негови качества – баланстрият интердисциплинарен аналитичен подход, адекватният избор на емпиричен материал и високото качество на езиковата стилистика.

Културата на паметта има множество перспективи, което я поставя в едно гранично изследователско поле - между историческото, културологичното, политологичното. Ето защо, нейното изследване изисква едновременно широка, но и много специфична авторова компетентност. Това в още по-висока степен се отнася до културата на паметта на Германия, чиято травматична история поставя реципрочно тежки предизвикателства пред формирането на културата на паметта и изисква не само подходяща компетентност, но и изследователски кураж от всеки дръзнал да се захване с тази тема. Д-р Даниела Дечева безспорно притежава и двете. Като германист тя познава отлично германската история, култура и политика, но и немския език като носител на неочевидни послания. Работата ѝ в интердисциплинарната катедра Европеистика на Философски факултет на СУ, която създава предпоставки да приеме предизвикателството на неудобното пресечно изследователско поле. Още повече, че тази изследователска позиция вече е използвана в предходни научни разработки по темата, които са представени в конкурсната документация.

Именно тази изследователска позиция създава условия за откриването на изключително адекватен емпиричен материал за изследване на темата. Авторката подхожда към германската култура на паметта през Наградата за мир на германското книгоразпространение и по-конкретно през речите на лауреатите и техните лаудатори. Обектът на изследване не е тяхна тема, но точно тази на пръв поглед периферна негова позиция прави речите изключително ценен първичен източник за изследване на формирането и утвърждаването на културата на паметта в Германия. Не директно, а чрез меката сила на художественото слово, се отправят важни послания към германското и световното общество, така че кумулативният публичен ефект участва в конструирането на културата на паметта.

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Изследването се разгръща в шест глави. В първите три авторката внимателно и плавно въвежда читателя в теоретичните, концептуални и терминологични изходни позиции. В първата глава тя ясно определя своя изследователски предмет – „конкретните проявления на германската култура на паметта в дискурсивното пространство на Наградата за мир...чрез нейното изследване се открояват и избистрят ключови черти от колективния образ на Германия...“ (с. 9). Дефинира целта си – „да изведе типологически характерни особености на германската политика за памет в последните тридесет години, отразени в речите на лауреатите и техните лаудатори в периода 1989-2019(с. 9). Описва метода и структурата на изследването, както и неговия основен градивен материал – корпусът на речите. Във втората глава д-р Дечева анализира статутът и значението на Наградата за мир, за да обоснове значимото ѝ място в германската вътрешна и външна културна политика: „...в основата на всяко отличие, следователно и на Наградата за мир, са публичността, идеите и интегритетът на личността, която застава зад тях“ (с. 41). В третата глава, авторката обяснява основните си работни понятия – история, памет, идентичност в тяхната връзка и като изследователски и политически задачи. Това въвеждащо обяснение притежава собствена висока научна стойност, тъй като минава през проблематизирането на тези термини, вплитайки ги в заредени с напрежение връзки между историята и паметта и между културата и политиката на паметта. Този подход позволява на д-р Дечева да обоснове изследователското си допускане, че въпреки тенденцията за политизирането на колективната памет, ...“в Германия и в Европа все още не е настъпила такава тишина (на заглушения опониращ дискурс б.а.), най-малкото защото интелектуалците пазят своето право (и донякъде дълг) да бъдат критични публично.”

Същинското изследване е разположено в четвърта и пета глави. В четвърта глава д-р Дечева поставя Наградата за мир в контекста на културата на паметта. Прави това като проследява развитието на германската култура на паметта от създаването на двете германски републики след Втората световна война и след тяхното обединение през 1990г. и как Наградата за мир реагира на това развитие. В хронологичен ред анализира маркиращи културата за паметта събития, явления и процеси като например – идейно моралния обрат при Х. Кол, дебата Валзер-Бубис, спора на историците, По този начин авторката създава една плътна канава върху която предстои да изложи основните си изследователски открития. Една от базисните изходни позиции в изследването е, че “като престижна институция на вътрешната и външната политика на Германия Наградата за мир на германското книгоразпространение е пряко ангажирана с поддържането на германския ценностен консенсус...” (с. 118).

Пета глава, чиито обем надхвърля този на всички предходни глави взети заедно, представя основните научни приноси на д-р Дечева. В нея тя анализира текстовия корпус на речите на лауреатите и лаудаторите на Наградата за мир, за да изведе мотиви от миналото на Германия и неговите отражения в настоящето. От шестдесетте речи – по две във всяка една от изследваните тридесет години, авторката внимателно отделя съществени акценти отразяващи актуалния дебат в рамките на германската култура на паметта и начина по който те допринасят за утвърждаване и стабилизиране на нормативните ценности на германското общество. Блестящ пример за качествата на аналитичния подход са изводите от речта на М. Валзер, произнесена през 1998г.. „В самия на двадесетото столетие дебатът Валзер-Бубис, емоционален, политизира, психологизиран, изпълнен с твърдения за взаимно неразбиране и инструментализиране на миналото, показва недвусмислено, че тънкия лед на германско-еврейското общуване, дори само в рамките на германското общество, не търпи трусове. Но също така, че германското общество има нужда от дискусия, дори от спор по този ключов за неговото себевъзприятие въпрос“ (с.187). След всяко от трите анализирани десетилетия д-р Дечева прави обобщаващо заключение, с качеството на съществен научен принос, открояващо водеща тенденция в конструирането на културата на паметта. Впечатляващо,

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

както с дълбочината, така и с особената си актуалност е обобщението на последното десетилетие от разглеждания период. Д-р Дечева убедително заключава, че през второто десетилетие на новия век, въпреки политическите усилия паметта за нацистките престъпления срещу евреите да бъде разширена до универсалност, тя изглежда достигнала своите предели, защото „...те са посрещнати както от актуални човешки трагедии с потресаващи мащаби (в Африка и Азия), така и от припомнянето на жертвите на други диктатури...”(с. 340)

Изследването има непосредствена актуалност, тъй като разглежданият период приключва в 2019 г., но и достатъчна историческа дистанция, за да се изведат тенденции и отклонения от тях. Те поставят многобройни проблеми и въпроси, които всяко съвременно общество може да отнесе към себе си. Макар и сложни, многоизмерни и нееднозначни д-р Дечева успява да ги представи ясно и убедително чрез едно изключително добро владение на езика. Нейният текст е едновременно плътен, но без да е тежък, разбираем, но без да е елементарен и изящен, но без да е маниерен. Този рядък баланс превръща неговия прочит в удоволствие за читателя.

Като щатен преподавател в катедра Европеистика от ноември 2003 г., д-р Дечева участва активно в катедрения живот. Тя отговаря за отчитането на задължителните по учебен план студентски стажове, а доскоро близо 15 години и за организиране на студентската мобилност по Програма Еразъм. Изпълнява изискваната академична натовареност и актуализира редовно съдържанието на преподаваните от нея дисциплини, включително използвайки новите тенденции в използването на ИКТ във висшето образование. Ползва се с висок авторитет сред студентите и колегиалната общност, както заради високите академични стандарти, които прилага като преподавател, така и заради балансираните си позиции като член на катедрения съвет.

Въз основа на гореизложеното убедено гласувам д-р Даниела Дечева да спечели настоящия конкурс за доцент в катедра Европеистика на ФФ при СУ „Св. Кл. Охридски“.

Дата: 17.06.2024

Член на журито: